

**Стащук Ангеліна Юріївна,**  
*студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції*  
*Національного університету «Одеська юридична академія»*  
**Науковий керівник:** асистент кафедри цивільного права Розумейко Д. О.

## **ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

Договори дарування є класичним інститутом цивільного права, що сформувався ще у римському приватному праві як неформальна угода (*rustum donationis*), за якою «одна сторона, дарувальник, надає іншій стороні, обдаровуваному, які-небудь цінності за рахунок свого майна, з метою виявлення щедрості стосовно обдаровуваної особи (*animus donandi*)» [2, с. 299]. Укладення договорів дарування є надзвичайно поширеним, адже предметом цього договору можуть бути як речі незначної вартості, так і нерухоме майно, земельні ділянки чи майнові права. Однак, вважаємо за необхідне зазначити, що інститут договору дарування, а саме його форма, у сучасному цивільному праві України потребує реформування.

За договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність (ч. 1 ст. 717 ЦК України [4]). Договір дарування характеризується як односторонній, реальний або консенсуальний, безоплатний [3, с. 99]. Односторонність договору дарування означає, що обдарований фактично не бере на себе жодних обов'язків за договором, оскільки всі вони лягають на дарувальника. Безоплатність договору дарування є надзвичайно важливою його ознакою, яка розмежовує дарування від купівлі-продажу чи інших договорів, що опосередковують передання майна у власність. Реальність або консенсуальність договору дарування залежить від моменту, коли він вважатиметься укладеним. Якщо сторони домовилися, що договір вважається укладеним з моменту передачі майна, він – реальний. Більш розповсюдженим є конструкція, коли дарувальник зобов'язується передати майно обдаровуваному у майбутньому. У такому випадку йдеться про консенсуальний характер договору.

Форма договору дарування визначена ст. 719 ЦК України. Зага-

лом законодавцем передбачено можливість укладення договору дарування як в усній, так і в письмовій формі (включно з нотаріальним посвідченням договору). Так, наприклад, договір дарування предметів особистого користування та побутового призначення може бути укладений усно. Письмова форма передбачена для дарування майнового права та договору дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому. У разі недодержання письмової форми цей договір є нікчемним. Дарування рухомих речей, які мають особливу цінність теж укладається у письмовій формі.

Найцікавішими є законодавчі положення щодо такої форми договору дарування як письмова з нотаріальним посвідченням. Відповідно до ч. 2 ст. 719 ЦК України договір дарування нерухомої речі укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню. Крім цього, письмова форма з нотаріальним посвідченням передбачена для договору дарування валютних цінностей фізичних осіб між собою на суму, яка перевищує п'ятдесятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Вважаємо, що законодавча вимога укласти договір дарування валютних цінностей фізичних осіб між собою на суму, яка перевищує п'ятдесятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян у письмовій формі з нотаріальним посвідченням – застаріла та непогрунтована.

Відповідно до п. 5 підрозділу й Розділу XX Податкового кодексу України якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень, крім норм адміністративного та кримінального законодавства в частині кваліфікації адміністративних або кримінальних правопорушень [1]. Таким чином законодавець встановлює, що договір дарування між фізичними особами на суму, що перевищує 850 гривень повинен укладатися у письмовій формі та нотаріально посвідчуватися. Як приклад недоцільності такого законодавчого положення варто згадати подарунки, зроблені на різноманітні святкування, такі як весілля, дні народження, новосілля та ін. У багатьох випадках сума подарунку «у конверті» значно

перевищує 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, проте за нотаріальним посвідченням такого договору дарувальник та обдарований не звертаються.

Актуальність тієї чи іншої законодавчо закріпленої норми насамперед виявляється у судовій практиці. За період з 01.01.2019 до 21.11.2021 у Єдиному державному судовому реєстрі України міститься лише 7 рішень, у яких є посилання на ч. 5 ст. 719 ЦК України. При цьому у жодному з них не вирішується питання про визнання договору дарування валютних цінностей на суму, що перевищує п'ятдесятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян недійсним у зв'язку з недотриманням форми.

Таким чином, з огляду на наведені вище дані, вважаємо, що ч. 5 ст. 719 ЦК України варто виключити, адже дана норма не має жодного практичного застосування і за своєю природою є «штучною».

#### **Література:**

1. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Римское частное право: Учебник. Под ред. проф. И. Б. Новицкого и проф. И. С. Перетерского. М, 1996. 448 с
3. Цивільне право України: підручник: в 2 т. Т. 2 / кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів: «Новий Світ-2000», 2014. 428 с.
4. Цивільний кодекс України. Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>